

Ontwikkelingen in het aanbod gefinancierde rechtsbijstand

Een overzicht van 1997 – 2002

Drs. ing. Norbert Broenink
Drs. Esmey Kromontono

Maart 2003

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Deelname aan het stelsel	7
2.1	Aantal toevoegingen	7
2.2	Aantal advocaten en aantal rechtsbijstandverleners	8
2.3	Geslacht rechtsbijstandverleners	13
2.4	Rechtsterrein	13
2.5	Aantal cliënten betrokken bij toevoegingen	17
2.6	Ervaring van rechtsbijstandverleners	19
3	Ontwikkelingen	29
3.1	De stand van zaken in het jaar 2002	29
3.2	De actieve rechtsbijstandverleners in 2002	31
3.3	De rechtsbijstandverleners die niet meer actief zijn.	32
3.3	De rechtsbijstandverleners die nieuw zijn	34
4	Slotbeschouwing	37

1 Inleiding

In 2000 is het rapport 'Ontwikkelingen in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand' verschenen. Dit rapport bevat onder andere een kwantitatief onderzoeksdeel met een analyse van registratiegegevens. Deze registratiegegevens hebben betrekking op de afgegeven toevoegingen, de betrokken rechtsbijstandverleners en de betrokken cliënten bij deze toevoegingen. In het rapport zijn de gegevens opgenomen over de jaren 1994, 1997 en 1998.

De Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam heeft het Verwey-Jonker Instituut gevraagd de cijfers te actualiseren. In dit vervolgonderzoek over de ontwikkeling van de gefinancierde rechtsbijstand, zijn de cijfers geanalyseerd voor de jaren 1999, 2000, 2001 en 2002. Naast het jaar 1994, zijn nu de gegevens beschikbaar van zes opeenvolgende jaren (1997-2002). Hierdoor is het mogelijk om trends te ontdekken. Om deze reden worden in dit rapport de cijfers over alle jaren weergegeven. Omdat de jaren 1995 en 1996 ontbreken en er daardoor een 'gat' ontstaat tussen 1994 en 1997, is besloten om de cijfers vóór 1994 weg te laten.

Dit vervolgrapport bevat voornamelijk tabellen en grafieken. De opvallendste ontwikkelingen die uit de gegevens blijken, staan in dit rapport kort beschreven. We sluiten zoveel mogelijk aan op dezelfde tabellen en beschrijvingen uit het rapport 'ontwikkelingen in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand'. Bij sommige tabellen zijn de categorieën anders ingedeeld of is de tabel anders weergegeven. Soms zijn bij tabellen grafieken toegevoegd om trends zichtbaar te maken.

Leeswijzer

Hoofdstuk twee gaat in op de ontwikkelingen in de deelname aan het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Per analysejaar staat de ontwikkeling beschreven op een aantal onderwerpen: het aantal afgegeven toevoegingen, het aantal ingeschreven en het aantal actieve rechtsbijstandverleners en het aantal cliënten waarop de toevoegingen betrekking hebben. Daarbij zijn er uitsplitsingen naar rechtsterrein en naar het aantal jaren ervaring van de actieve rechtsbijstandverleners.

In hoofdstuk drie zijn de gegevens over de rechtsbijstandverleners van de verschillende jaren gecombineerd en staat de ontwikkeling beschreven. Diverse categorieën worden onderscheiden zoals de actieve rechtsbijstandverleners, de rechtsbijstandverleners die gestopt zijn en de rechtsbijstandverleners die nieuw zijn. Van elke categorie wordt gekeken wat het geslacht van de rechtsbijstandverlener is, wat zijn achtergrond is, hoeveel jaar ervaring de rechtsbijstandverlener heeft en het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen.

2 Deelname aan het stelsel

2.1 Aantal toevoegingen

In tabel 1 staan het totaal aantal afgegeven toevoegingen voor de jaren 1997 tot en met 2002.

Tabel 1 Aantal afgegeven toevoegingen naar jaar van afgifte

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aantal toevoegingen	283.349	286.514	301.828	293.651	299.265	328.522

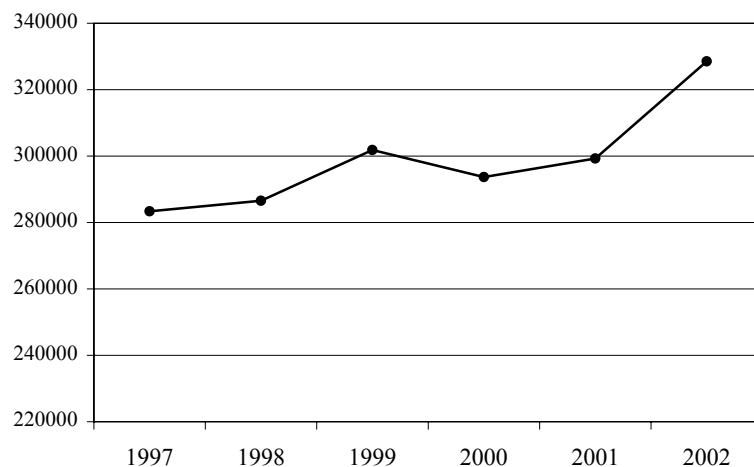
Het totaal aantal afgegeven toevoegingen vertoont na een lichte daling in 2000 een stijgende lijn.

In tabel 2 staat het totaal aantal toevoegingen uitgesplitst naar het ressort waar ze afgegeven zijn.

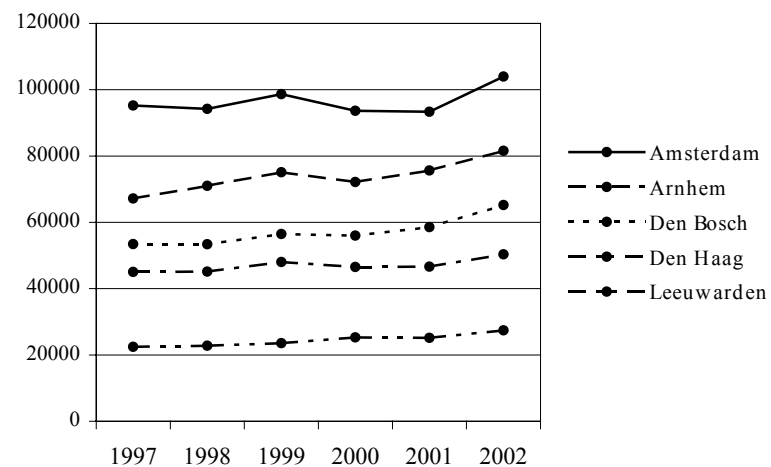
Tabel 2 Aantal toevoegingen afgegeven in 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 en 2002 naar ressort

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Amsterdam	95.225	94.228	98.686	93.668	93.342	103.965
Arnhem	45.051	45.127	48.037	46.536	46.605	50.361
Den Bosch	53.432	53.380	56.467	55.997	58.544	65.197
Den Haag	67.178	71.013	75.097	72.153	75.619	81.576
Leeuwarden	22.463	22.766	23.541	25.297	25.155	27.423
Totaal	283.349	286.514	301.828	293.651	299.265	328.522

Figuur 1 Totaal afgegeven toevoegingen

Figuur 2 Aantal afgegeven toevoegingen per ressort

Voor alle ressorten behalve Leeuwarden geldt dat 1999 een 'piekjaar' is, waarna het aantal toevoegingen weer daalt. Vervolgens is het aantal afgegeven toevoegingen het laatste jaar weer gestegen en in 2002 uitgekomen boven het aantal van 1999. De daling was het sterkst voor het ressort Amsterdam. Voor het ressort Leeuwarden geldt voor alle jaren een lichte stijging.

2.2 Aantal advocaten en aantal rechtsbijstandverleners

Voorafgaand aan dit rapport zijn op verzoek van de Raad van Rechtsbijstand van Amsterdam het aantal ingeschreven rechtsbijstandverleners door Stichting IRIS uitgezocht. De tabellen over het aantal ingeschreven advocaten laten zien hoeveel rechtsbijstandverleners staan ingeschreven. Ze geven geen zicht op de participatie van de advocatuur (hoe actief men is). Het aantal ingeschreven advocaten neemt volgens de tabellen niet af.

Bij de overzichten van het totaal aantal ingeschreven advocaten wordt een onderscheid gemaakt op basis van de voorlopig ingeschreven advocaten. Tabel 3a toont het totaal aantal ingeschreven advocaten 'exclusief' de voorlopig ingeschreven advocaten. Tabel 3b toont het totaal aantal advocaten 'inclusief' de voorlopig ingeschreven advocaten. Onder voorlopig staan bij een aantal raden de stagiaires ingeschreven.

Tabel 3a Totaal aantal ingeschreven advocaten, per ressort exclusief de voorlopig ingeschreven advocaten

RESSORT	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Amsterdam	1132	1189	1243	1571	1663	1717
Arnhem	836	915	951	926	948	989
Den Bosch	805	814	1035	1071	1064	1143
Den Haag	1628	1717	1754	1752	1706	1660
Leeuwarden	432	440	456	465	466	473
Totaal	4833	5075	5439	5785	5847	5982

Conditie:

Alle ingeschreven Rechtsbijstandverleners die niet vervallen zijn waarbij de "M" (Bemiddelaar) advocaten uitgezonderd zijn en tevens de Bureau Rechtshulp Advocaten niet meegenomen zijn.

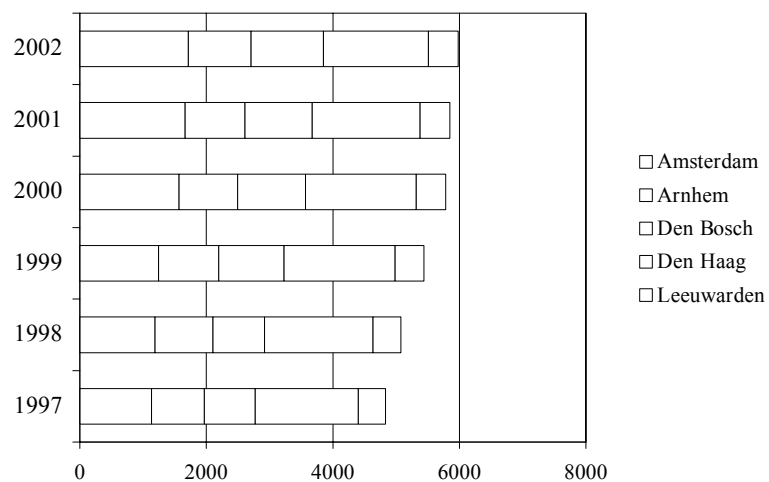
Tabel 3b Totaal aantal ingeschreven advocaten, per ressort inclusief de voorlopig ingeschreven advocaten

RESSORT	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Amsterdam	2042	2259	2347	2384	2458	2472
Arnhem	859	916	952	926	948	989
Den Bosch	1244	1305	1374	1402	1385	1461
Den Haag	1641	1728	1763	1761	1708	1661
Leeuwarden	433	444	459	469	475	486
Totaal	6219	6652	6895	6942	6974	7069

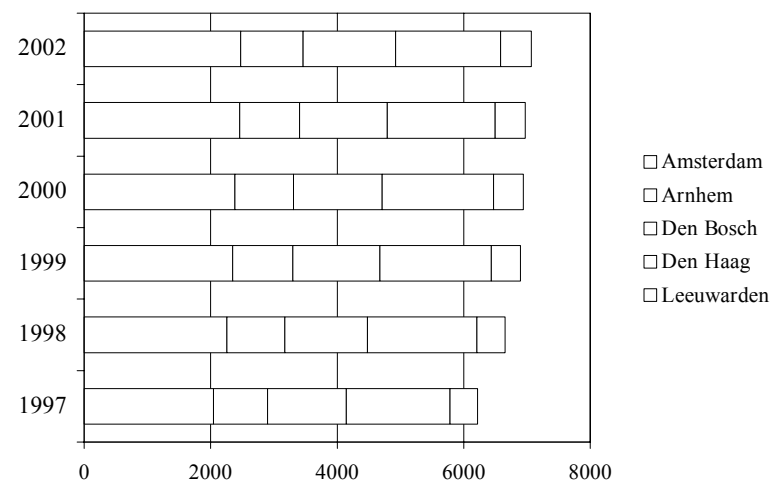
Conditie:

Alle Rechtsbijstandverleners met Inschrijvingsstatus "I" (Ingeschreven) of "V" (Voorlopig ingeschreven) die niet vervallen zijn waarbij de "M" (Bemiddelaar) advocaten uitgezonderd zijn en tevens de Bureau Rechtshulp Advocaten niet meegenomen zijn.

Figuur 3 Totaal aantal ingeschreven advocaten, per ressort, exclusief de voorlopig ingeschreven advocaten

Figuur 4 Totaal aantal ingeschreven advocaten, per ressort, inclusief de voorlopig ingeschreven advocaten

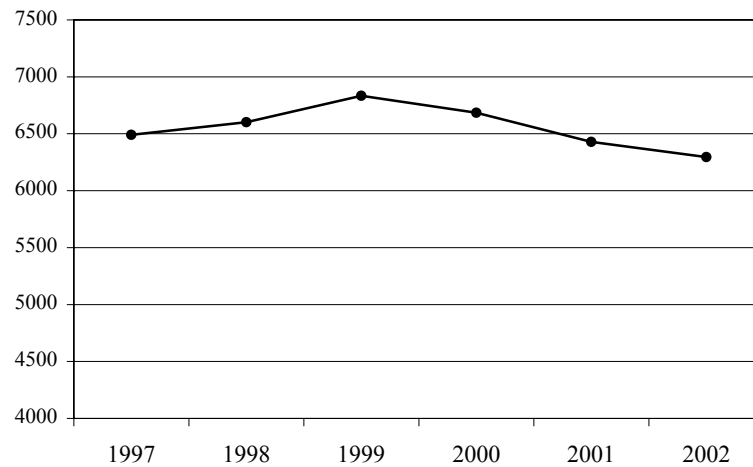

In de registratie van Stichting IRIS is per afgegeven toevoeging genoteerd aan welke rechtsbijstandverlener de toevoeging verleend is. Hierdoor is het aantal actieve rechtsbijstandverleners per jaar te achterhalen. De aantallen staan in tabel 4. De percentages laten zien welk aandeel elk ressort heeft in het totaal aantal rechtsbijstandverleners van elk jaar.

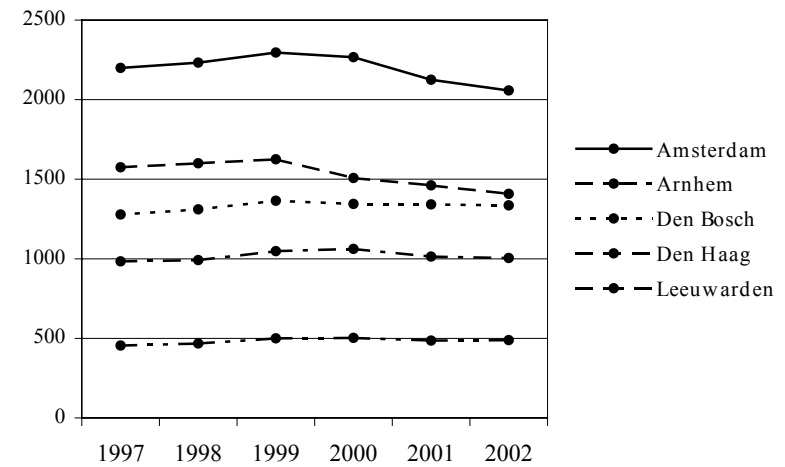
Tabel 4 Aantal rechtsbijstandverleners actief in 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 en 2002 naar ressort

RESSORT	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Amsterdam	2199	33,9	2232	33,8	2296	33,6	2267	33,9	2125	33,1	2058	33,7
Arnhem	984	15,2	992	15,0	1048	15,3	1062	15,9	1014	15,8	1005	16,0
Den Bosch	1278	19,7	1310	19,8	1365	20,0	1345	20,1	1342	20,9	1335	21,2
Den Haag	1575	24,3	1600	24,2	1625	23,8	1507	22,5	1461	22,7	1408	22,4
Leeuwarden	455	7,0	468	7,1	500	7,3	503	7,5	486	7,6	489	7,8
Totaal	6491	100,0	6602	100,0	6834	100	6684	100,0	6428	100,0	6295	100,0

Figuur 5 Totaal aantal rechtsbijstandverleners

Figuur 6 Aantal rechtsbijstandverleners per ressort

Uit tabel 3 wordt duidelijk dat het aantal ingeschreven rechtsbijstandverleners toeneemt. Uit tabel 4 blijkt dat het totaal aantal rechtsbijstandverleners in Nederland dat daadwerkelijk per jaar actief is, de laatste jaren afneemt. In 1999 was het aantal actieve rechtsbijstandverleners het grootst. Daarna neemt het aantal actieve rechtsbijstandverleners af. Deze ontwikkeling van het totaal aantal actieve rechtsbijstandverleners is ook zichtbaar bij het ressort Amsterdam en Den Haag: een 'piekjaar' in 1999 en vervolgens een afname. Ook het ressort Arnhem toont dezelfde ontwikkeling alleen waren in het ressort Arnhem in 2000 de meeste rechtsbijstandverleners actief. Bij het ressort Den Bosch en het ressort Leeuwarden is deze ontwikkeling minder zichtbaar. Bij deze ressorten blijft het aantal actieve rechtsbijstandverleners nagenoeg gelijk.

Onder de categorie rechtsbijstandverleners vallen zowel advocaten, deurwaarders en juristen van Bureaus voor Rechtshulp die gefinancierde rechtshulp verlenen. Deze laatste categorie, Bureau Rechtshulp, wordt als categorie niet in de registratie van de Stichting IRIS per afgegeven toevoeging geregistreerd. Rechtsbijstandverleners kunnen in de registratie advocaat zijn bij een kantoor, deurwaarder, of zelfstandig (geen lid van kantoor). Als de achtergrond van een rechtsbijstandverlener verandert (een advocaat van een kantoor begint bijvoorbeeld voor zichzelf, of een deurwaarder wordt advocaat) dan wordt dit in de registratie veranderd. Daarnaast is er een categorie 'onbekend'. De rechtsbijstandverleners die hieronder zijn opgenomen zijn voornamelijk rechtsbijstandverleners van de Bureaus voor Rechtshulp.

In Tabel 5a staat de achtergrond van de rechtsbijstandverleners uitgezet per jaar.

Tabel 5a Achtergrond

	1997 ¹	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Advocaat bij een kantoor	6106	94	6203	94	6423	94	6256	94	5997	93	5862	93
Zelfstandig advocaat /geen lid van	111	2	116	2	120	2	117	2	113	2	108	2
Deurwaarder	40	1	34	1	25	0	18	0	13	0	14	0
Onbekend	234	4	249	4	266	4	293	4	305	5	311	5
Totaal	6491	100	6602	100	6834	100	6684	100	6428	100	6295	100

Door bij de categorie onbekend te kijken op welk type kantoor men actief is, kan iets meer gezegd worden over de achtergrond van deze rechtsbijstandverleners. In 1999 is bij 266 rechtsbijstandverleners de achtergrond onbekend. 207 van de 266 (78%) is werkzaam bij het bureau voor rechtshulp. Overigens zijn ook 76 rechtsbijstandverleners die als advocaat in de registratie staan, werkzaam bij een bureau voor rechtshulp. Van de 266 rechtsbijstandverleners met een onbekende achtergrond zijn 2 rechtsbijstandverleners advocaat en 57 rechtsbijstandverleners (21%) zijn werkzaam bij een stichting asiel. Overigens zijn ook 33 advocaten werkzaam bij de stichting asiel.

Het aandeel van de advocaten bij een kantoor en de zelfstandig advocaten blijft per jaar ongeveer gelijk. Het aandeel van de deurwaarders, dat al relatief klein is, neemt met de jaren nog verder af. De categorie 'onbekend' groeit daarentegen in de loop van de jaren.

Het grootste deel van de rechtsbijstandverleners werkt als advocaat bij een kantoor. De omvang van de kantoren kan verschillen. In tabel 5b staat per achtergrond van de rechtsbijstandverlener, de omvang van het kantoor waar de rechtsbijstandverlener werkzaam is. De omvang van het kantoor is gedefinieerd als het aantal rechtsbijstandverleners dat van hetzelfde kantoor in dat jaar een toevoeging heeft aangevraagd. Het kan dus zijn dat het kantoor in werkelijkheid groter is als er advocaten dat jaar geen toevoeging hebben aangevraagd, of überhaupt geen toevoegingen aanvragen.

¹ In 1997 was de registratie van de achtergrond van de rechtsbijstandverlener niet eenduidig. Sommige rechtsbijstandverleners kwamen in de registratie voor met verschillende achtergronden. 165 rechtsbijstandverleners stonden in de registratie vermeld als advocaat op kantoor en als zelfstandig advocaat. Omdat in de jaren daarna deze combinatie niet meer voor komt, zijn deze 165 rechtsbijstandverleners opgedeeld over de twee afzonderlijke categorieën. 55 rechtsbijstandverleners zijn opgeteld bij zelfstandig advocaat, 110 rechtsbijstandverleners zijn opgeteld bij advocaat bij een kantoor. De verhouding eenderde tweederde is gepasseerd op de aantallen in de volgende jaren. Ook komen in de registratiecijfers van 1997 twee rechtsbijstandverleners voor met een achtergrond als advocaat en deurwaarder. Deze zijn opgeteld bij de categorie deurwaarder.

Tabel 5b Aantal kantoren naar aantal actieve rechtsbijstandverleners per achtergrond van de rechtsbijstandverlener

Achtergrond rechtsbijstandverlener	Omvang kantoor	1998	1999	2000	2001	2002
Bureau voor rechtshulp	1 actieve rechtsbijstandverlener	1	1			
	4 actieve rechtsbijstandverleners					1
	5 of meer actieve rechtsbijstandverleners	21	19	19	19	18
Advocatenkantoor	1 actieve rechtsbijstandverlener	1.040	1.270	1.243	1.187	1.114
	2 actieve rechtsbijstandverleners	420	429	421	398	390
	3 actieve rechtsbijstandverleners	258	237	225	235	238
	4 actieve rechtsbijstandverleners	136	141	145	140	153
	5 of meer actieve rechtsbijstandverleners	361	356	351	347	334
Stichting Asiel	5 of meer actieve rechtsbijstandverleners	3	3	3	3	3
Onbekend	1 tot en met 3 actieve rechtsbijstandverleners			1		

Opmerking: De registratie van het type kantoor is voor 1997 niet eenduidig. Daarom is 1997 niet in de tabel opgenomen.

2.3 Geslacht rechtsbijstandverleners

Van de rechtsbijstandverleners zijn een aantal achtergrondgegevens bekend, zoals het geslacht.

Tabel 6 Aantal rechtsbijstandverleners actief naar geslacht

	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Man	3.966	62	4.020	61	4133	61	4036	60	3878	60	3762	60
Vrouw	2.179	34	2.286	35	2542	37	2524	38	2429	38	2425	38
Onbekend	316	5	296	4	159	2	124	2	121	2	108	2
Totaal	6.491	100	6.602	100	6834	100,0	6684	100,0	6428	100,0	6295	100,0

De verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen, actief als rechtsbijstandverlener, is in de jaren licht verschoven. Het percentage vrouwen neemt toe van 34% in 1997 naar 38% in 2002. Het percentage mannen neemt af van 62% in 1997 naar 60% in 2002. Ook is de registratie verbeterd, de categorie onbekend is gedaald van 5% in 1997 naar 2% in 2002. Ondanks dat de verhouding mannen en vrouwen gelijkwaardiger wordt, blijft het aantal mannen nog steeds groter dan het aantal vrouwen.

2.4 Rechtsterrein

Bij elke toevoeging wordt geregistreerd op welk rechtsgebied deze van toepassing is. Op deze manier is het ook mogelijk om ontwikkelingen tussen rechtsgebieden te vergelijken. In het rapport 'ontwikkelingen in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand' is een indeling

gehanteerd waarbij de 17 rechtsgebieden zijn teruggebracht naar 10 rechtsterreinen. Per 1 januari 2000 zijn de zaakcodes waarop deze rechtsterreinen zijn gebaseerd anders gerangschikt. Om de cijfers uit de jaren 2000 en verder te kunnen vergelijken met de jaren daarvoor, is gekozen om de rechtsterreinen van de jaren 2000 tot en met 2002 in te delen volgens de oude indeling

Tabel 7 Aantal toevoegingen in Nederland naar rechtsterrein

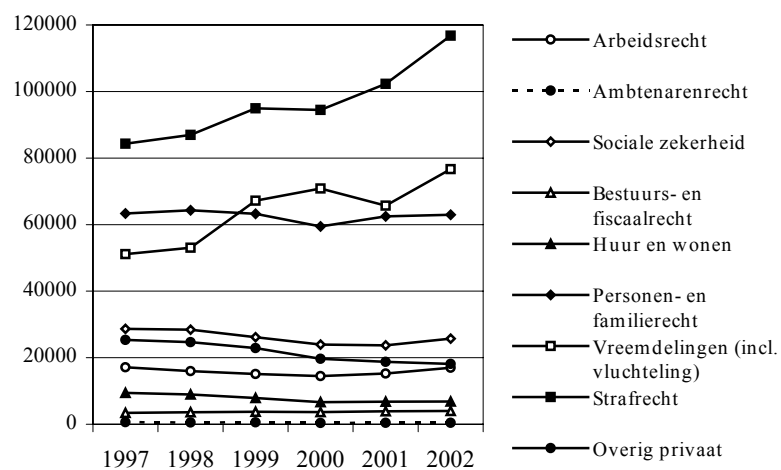
Rechtsterrein naar jaar	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Arbeidsrecht	17118	6,0	15969	5,6	15109	5,0	14495	4,9	15231	5,1	16984	5,2
Ambtenarenrecht	605	,2	532	,2	566	,2	402	,1	414	,1	437	,1
Sociale zekerheid	28666	10,1	28418	9,9	26156	8,7	23968	8,2	23689	7,9	25748	7,8
Bestuurs- en fiscaalrecht	3408	1,2	3600	1,3	3762	1,2	3640	1,2	3876	1,3	3984	1,2
Huur en wonen	9414	3,3	8945	3,1	7878	2,6	6638	2,3	6782	2,3	6812	2,1
Personen- en familierecht	63327	22,3	64301	22,4	63251	21,0	59460	20,2	62475	20,9	62976	19,2
Vreemdelingen (incl. vluchteling)	51105	18,1	53071	18,5	67204	22,3	70867	24,1	65696	22,0	76667	23,3
Strafrecht	84303	29,8	86950	30,3	94964	31,5	94461	32,2	102303	34,2	116767	35,5
Overig privaat	25337	8,9	24665	8,6	22883	7,6	19679	6,7	18768	6,3	18113	5,5
Totaal	283283	100,0	286451	100,0	301773	100,0	293610	100,0	299234	100,0	328488	100,0
Onbekend	66	,0	63	,0	55	,0	41	,0	31	,1	34	,0
Totaal aantal toevoegingen.	283349	100,0	286514	100,0	301828	100,0	293651	100,0	299265	100,0	328522	100,0

* Bij een aantal toevoegingen ontbreekt het rechtsterrein of is een oude codering ingevoerd, deze worden als onbekend bestempeld.

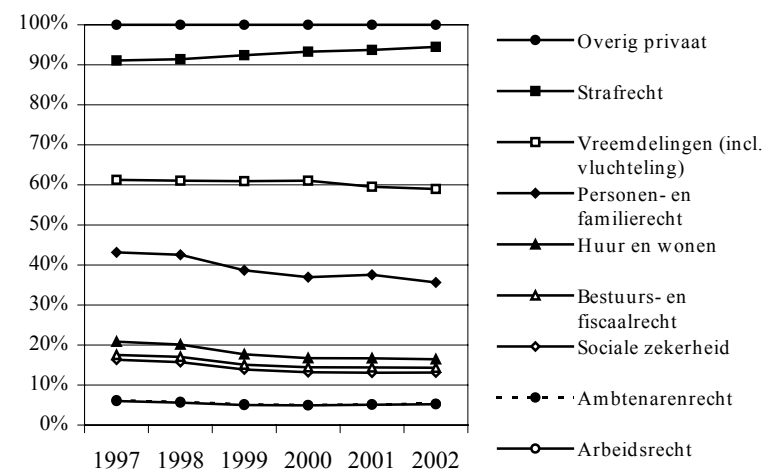
In tabel 7 staat per jaar het aantal toevoegingen per rechtsterrein. Door de verschillende jaren met elkaar te vergelijken wordt zichtbaar of het aantal toevoegingen in absolute zin toeneemt of afneemt. Deze ontwikkeling staat ook in figuur 7 weergegeven.

Het totaal aantal afgegeven toevoegingen groeit per jaar. Om de verhouding tussen de rechtsterreinen te kunnen bekijken zijn in tabel 7 per jaar ook de percentages weergegeven. Elk totaal aantal toevoegingen voor een jaar is 100 procent. Door per rechtsterrein de percentages van elk jaar met elkaar te vergelijken, kan gekeken worden hoe het aantal toevoegingen voor dat rechtsterrein zich ontwikkelt. In figuur 8 staat dit ook weergegeven. Het relatieve aandeel van een rechtsterrein is de afstand tussen twee lijnen in de grafiek.

Figuur 7 Aantal toevoegingen in Nederland naar rechtsterrein

Figuur 8 Percentage toevoegingen in Nederland naar rechtsterrein

In absolute aantallen is strafrecht het rechtsterrein waar de meeste toevoegingen voor zijn afgegeven. Het is ook het rechtsterrein waarbij de stijging het grootst is. Het percentage bij strafrecht stijgt van 29,8% in 1997 naar 35,5% in 2002. Ook het rechtsterrein 'vreemdelingen (incl. vluchtelingen)' is flink gestegen en is in aantal afgegeven toevoegingen het tweede rechtsterrein geworden. Bij het rechtsterrein overig privaats neemt het aantal afgegeven toevoegingen af. Het aantal afgegeven toevoegingen van de andere rechtsterreinen blijft redelijk gelijk. Als gekeken wordt naar de onderlinge verhouding uitgezet in figuur 8, dan blijkt dat het rechtsterrein strafrecht het grootste aandeel heeft in alle afgegeven toevoegingen en dat dit aandeel stijgt. Het aandeel van personen- en familierecht en sociale zekerheid vertoont relatief een grote daling.

In tabel 8 staat het aantal rechtsbijstandverleners dat actief is op de verschillende rechtsbijstandsterreinen in de verschillende jaren. Naast de aantallen staat het percentage per jaar.

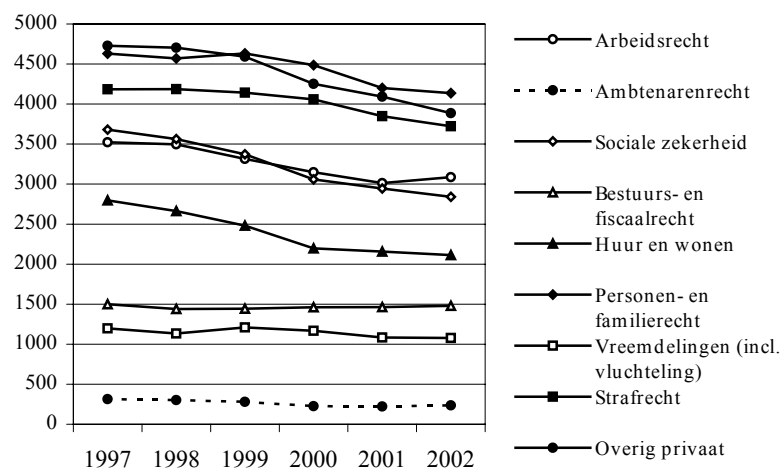
Tabel 8 Aantal rechtsbijstandverleners in Nederland naar rechtsterrein²

	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Arbeidsrecht	3522	54	3496	53	3315	49	3149	47	3012	47	3087	49
Ambtenarenrecht	313	5	302	5	279	4	225	3	222	3	236	4
Sociale zekerheid	3680	57	3563	54	3372	49	3059	46	2944	46	2840	45
Bestuurs- en fiscaalrecht	1499	23	1439	22	1444	21	1462	22	1464	23	1479	23
Huur en wonen	2796	43	2663	40	2482	36	2198	33	2157	34	2114	34
Personen- en familierecht	4631	71	4570	69	4633	68	4486	67	4201	65	4136	66
Vreemdelingen (incl. vluchteling)	1198	18	1133	17	1210	18	1168	17	1083	17	1077	17
Strafrecht	4185	65	4187	63	4142	61	4059	61	3848	60	3723	59
Overig privaat	4729	73	4704	71	4593	87	4253	64	4092	64	3886	62
Onbekend	56	1	60	1	51	1	37	1	31	1	31	1

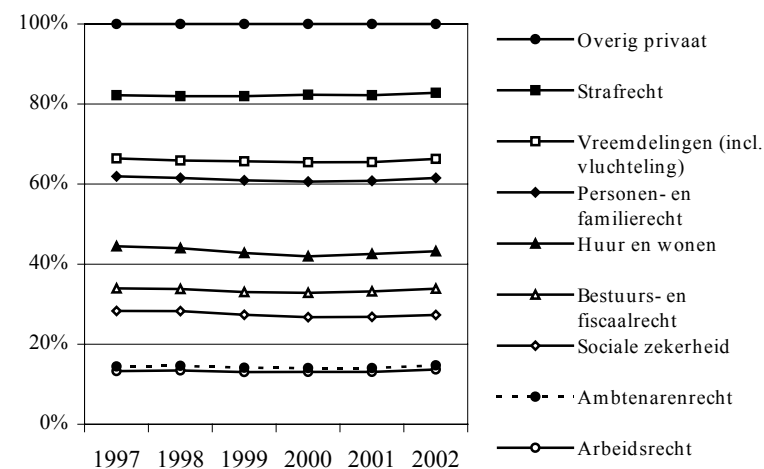
* Bij een aantal toevoegingen ontbreekt het rechtsterrein of is een oude codering ingevoerd; deze worden als onbekend bestempeld.

In figuur 9 staat de ontwikkeling in aantallen uitgedrukt. In figuur 10 staat de onderlinge verhouding tussen de rechtsterreinen.

Figuur 9 Aantal rechtsbijstandverleners in Nederland naar rechtsterrein

Figuur 10 Percentage rechtsbijstandverleners in Nederland naar rechtsterrein

² Omdat rechtsbijstandverleners op meerdere rechtsterreinen actief zijn worden ze bij meerdere terreinen meegeteld. Het totaal komt hierdoor hoger uit dan het totaal aantal rechtsbijstandverleners dat in een jaar actief is. Per rechtsterrein is het percentage genoteerd van het totaal aantal rechtsbijstandverleners aan wie een toevoeging is afgegeven (zie tabel 4). Het totale percentage komt boven de 100% omdat rechtsbijstandverleners zoals gezegd op meerdere terreinen actief zijn.

Bij de meeste rechtsterreinen neemt het aantal rechtsbijstandverleners sinds 1999 af. Uitzondering hierop is het rechtsterrein 'arbeidsrecht' en het rechtsterrein 'bestuurs- en fiscaalrecht' waar in 2002 weer een stijging te zien is. De percentages in figuur 10 laten zien dat in de onderlinge verhouding weinig verandert.

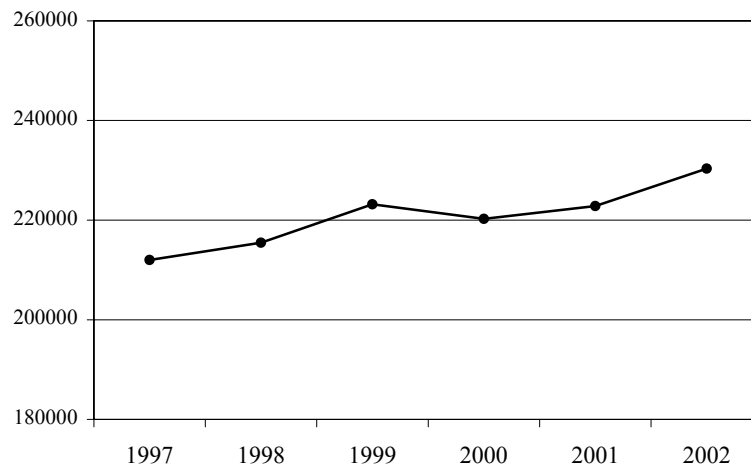
2.5 Aantal cliënten betrokken bij toevoegingen

In tabel 9 staat het aantal cliënten die betrokken waren bij de toevoegingen.

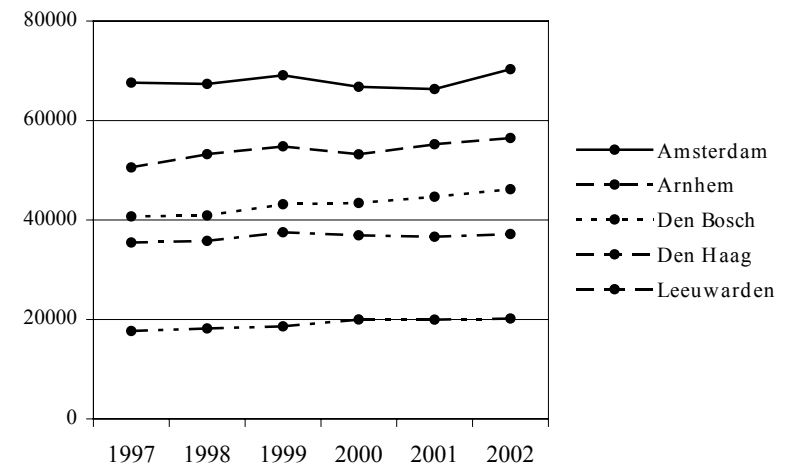
Tabel 9 Aantal cliënten naar ressort

RESSORT	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
Amsterdam	67620	31,9	67364	31,3	69086	31,0	66763	30,3	66328	29,8	70307	30,5
Arnhem	35477	16,7	35796	16,6	37528	16,8	36911	16,8	36628	16,4	37183	16,1
Den Bosch	40700	19,2	40910	19,0	43149	19,3	43398	19,7	44681	20,1	46176	20,0
Den Haag	50553	23,8	53239	24,7	54818	24,6	53180	24,1	55229	24,8	56471	24,5
Leeuwarden	17664	8,3	18171	8,4	18594	8,3	19987	9,1	19946	9,0	20188	8,8
Totaal	212014	100,0	215480	100,0	223175	100,0	220239	100,0	222812	100,0	230325	100,0

Figuur 11 Totaal aantal cliënten

Figuur 12 Aantal cliënten naar ressort

Uit tabel 9 en figuur 11 blijkt dat het totaal aantal cliënten waarop de toevoegingen betrekking hebben na een kleine daling in 2000, vanaf 2001 een stijgende lijn vertoont. Een zelfde beeld is te zien in figuur 12, waar de ontwikkeling per ressort is uitgezet. Uit Tabel 9 blijkt dat het totaal aantal cliënten tussen 1997 en 2002 stijgt. Ook het aantal toevoegingen tussen 1997 en 2002 vertoont een gelijke stijging. In tabel 10 staat het aantal toevoegingen per cliënt. In de praktijk kunnen meerdere toevoegingen betrekking hebben op één cliënt. In tabel 10 staat het gemiddeld aantal toevoegingen per cliënt.

Tabel 10 Gemiddeld aantal toevoegingen per cliënt naar ressort in 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 en 2002

Ressort	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Amsterdam	1,41	1,40	1,43	1,40	1,41	1,48
Arnhem	1,27	1,26	1,28	1,26	1,27	1,35
Den Bosch	1,31	1,30	1,31	1,29	1,31	1,41
Den Haag	1,33	1,33	1,37	1,36	1,37	1,44
Leeuwarden	1,27	1,25	1,27	1,27	1,26	1,36
Totaal	1,34	1,33	1,35	1,33	1,34	1,43

Het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen per cliënt stijgt van 1,34 in 1997 naar 1,43 in 2002. Voor elk ressort is deze stijging te zien.

In tabel 10 staat het gemiddeld aantal toevoegingen per cliënt naar ressort. Hierbij zijn alle rechtsterreinen samengenomen. Het is niet mogelijk om een selectie te maken per 'zaak'. Daarom is het niet mogelijk te berekenen hoeveel toevoegingen zijn afgegeven per 'zaak'. Wel kan het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen per cliënt per rechtsterrein berekend worden. Dit is een indicator voor een mogelijke toename van het aantal afgegeven toevoegingen per cliënt. In tabel 11 staat het gemiddeld aantal toevoegingen per cliënt per rechtsterrein, voor elk rechtsterrein.

Tabel 11 Gemiddeld aantal toevoegingen per cliënt per rechtsterrein naar rechtsterrein in 1998, 1999, 2000, 2001 en 2002

Rechtsterrein	1998	1999	2000	2001	2002
Arbeidsrecht	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
Ambtenarenrecht	1,30	1,33	1,36	1,39	1,33
Sociale zekerheid	1,21	1,21	1,27	1,30	1,32
Bestuurs- en fiscaalrecht	1,21	1,22	1,22	1,23	1,23
Huur en wonen	1,08	1,07	1,08	1,09	1,09
Personen en familierecht	1,13	1,12	1,11	1,11	1,11
Vreemdelingen (incl. vluchtelingen)	1,41	1,52	1,53	1,42	1,41
Strafrecht	1,21	1,23	1,28	1,30	1,35
Overig privaat	1,09	1,08	1,08	1,08	1,07
Onbekend	1,00	1,00	1,02	1,00	1,03
Totaal	1,20	1,23	1,26	1,24	1,26

Het jaar 1997 ontbreekt omdat de cijfers voor dit jaar niet eenduidig zijn.

Bij de rechtsterreinen 'ambtenarenrecht', 'sociale zekerheid' en 'strafrecht' is een stijgend gemiddelde te zien. Het rechtsterrein 'vreemdelingen' kent in 1999 en 2000 een stijgend gemiddelde en in 2001 en 2002 weer een dalend gemiddelde. Bij de overige rechtsterreinen blijft het gemiddelde ongeveer gelijk.

2.6 Ervaring van rechtsbijstandverleners

Bij de analyse wordt, conform het vorige rapport, de mate van ervaring geoperationaliseerd als het aantal jaren dat de rechtsbijstandverlener beëdigd is (analysejaar min het jaar van beëdiging). Elk analysejaar is als referentiejaar voor de mate van ervaring genomen. Dit houdt in dat bij de rapportage voor 1997 het aantal ervaringsjaren genoteerd staat dat de rechtsbijstandverlener in 1997 had. Als een rechtsbijstandverlener een toevoeging heeft gekregen in hetzelfde jaar van zijn of haar beëdiging is het aantal ervaringsjaren nul. Het aantal jaren dat een rechtsbijstandverlener beëdigd is, staat voor de eerste tien jaar afzonderlijk genoteerd en vervolgens in categorieën waar telkens tien jaar samengenomen zijn.

Tabel 12 Aantal jaren dat een rechtsbijstandverlener beëdigd is in respectievelijk 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 en 2002

Aantal jaar	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
0 jaar	418	7,0	423	6,9	424	6,9	406	6,7	354	6,0	297	5,1
1 jaar	566	9,4	560	9,1	555	9,0	509	8,4	499	8,5	477	8,3
2 jaar	471	7,8	535	8,7	499	8,1	510	8,4	441	7,5	463	8,0
3 jaar	430	7,2	407	6,6	437	7,1	426	7,0	421	7,2	387	6,7
4 jaar	386	6,4	346	5,6	328	5,3	348	5,7	329	5,6	347	6,0
5 jaar	307	5,1	336	5,5	291	4,7	273	4,5	271	4,6	280	4,8
6 jaar	262	4,4	279	4,5	303	4,9	244	4,0	244	4,1	241	4,2
7 jaar	279	4,6	243	4,0	252	4,1	266	4,4	212	3,6	213	3,7
8 jaar	275	4,6	257	4,2	223	3,6	225	3,7	248	4,2	190	3,3
9 jaar	218	3,6	253	4,1	242	3,9	199	3,3	195	3,3	220	3,8
10 jaar	209	3,5	202	3,3	237	3,8	219	3,6	184	3,1	185	3,2
11 jaar t/m 20 jaar	1.594	26,5	1605	26,1	1.596	25,8	1.579	26,3	1.551	26,4	1.428	25,7
21 jaar t/m 30 jaar	501	8,3	597	9,7	686	11,1	750	12,3	815	13,9	868	15,0
31 jaar t/m 40 jaar	69	1,1	74	1,2	84	1,4	76	1,3	96	1,6	109	1,9
41 jaar t/m 50 jaar	22	0,4	26	,4	20	0,3	17	0,3	16	0,3	13	0,2
51 jaar t/m 60 jaar	4	0,1	6	,1	5	0,1	8	0,1	5	0,1	4	0,1
61 jaar en ouder			1	,0							1	0,0
Subtotaal	6.011	100,0	6150	100,0	6.359	100,0	6.073	100,0	5.881	100,0	5.777	100,0
Onbekend*	478		452		652		611		547		518	
Totaal	6.489		6.602		6.834		6.684		6.428		6295	

Gemiddeld aantal jaren dat een rechtsbijstandverlener ingeschreven is:

1997:	9.26
1998:	9.53
1999:	9.78
2000:	10.01
2001:	10.42
2002:	10.69

Uit de gegevens blijkt dat het gemiddeld aantal jaren dat een rechtsbijstandverlener beëdigd is toeneemt. Het gemiddeld aantal jaren ervaring voor alle rechtsbijstandverleners is in de loop der jaren toegenomen van 9.26 in 1997 tot 10.69 in 2002. In de tabel is te zien dat de onervaren rechtsbijstandverleners (0 tot en met 3 jaar ervaring) in aantal afnemen.

Om te onderzoeken welke rechtsbijstandverleners veel betrokken zijn bij toevoegingen zijn ze opgedeeld in categorieën op basis van het aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener. Per categorie is voor de jaren gekeken hoeveel jaren deze rechtsbijstandverleners beëdigd zijn. De eerste categorie (0-1 jaar) bestaat voornamelijk uit mensen die nieuw zijn in de rechtsbijstand en nog weinig ervaring hebben. De tweede categorie (2-6 jaar) is de groep met al enkele jaren ervaring en de derde categorie (7 jaar en meer) zijn de ervaren rechtsbijstandverleners. In onderstaande tabellen zijn de procentuele verhoudingen uitgezet. Per categorie staat deze verdeling in procenten genoteerd per jaar (het totaal per jaar, per categorie is telkens 100%).

Tabel 13a Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 1997

Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	1997 (tot. 100%)			Totaal
	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	
1-10	22	30	47	100
11-25	21	31	48	100
26-50	15	32	53	100
51-100	8	33	59	100
101-150	5	30	65	100
151-200	3	29	68	100
201 - >	5	23	72	100

Tabel 13b Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 1998
1998 (tot. 100%)

Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	Totaal
1-10	24	30	47	100
11-25	19	31	50	100
26-50	16	33	51	100
51-100	9	32	58	100
101-150	5	31	64	100
151-200	6	31	63	100
201 - >	6	22	72	100

Tabel 13c Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 1999
1999 (tot. 100%)

Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	Totaal
1-10	23	29	48	100
11-25	19	32	49	100
26-50	14	29	57	100
51-100	9	33	57	100
101-150	6	32	62	100
151-200	5	22	73	100
201 - >	0	26	74	100

Tabel 13d Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 2000
2000 (tot. 100%)

Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	Totaal
1-10	22	30	48	100
11-25	17	30	53	100
26-50	14	31	55	100
51-100	9	29	62	100
101-150	5	30	65	100
151-200	5	22	73	100
201 - >	6	21	73	100

Tabel 13e Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 2001

2001 (tot. 100%)				
Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	Totaal
1-10	19	30	51	100
11-25	19	29	52	100
26-50	14	30	56	100
51-100	9	29	62	100
101-150	5	28	67	100
151-200	4	25	71	100
201 - >	6	22	71	100

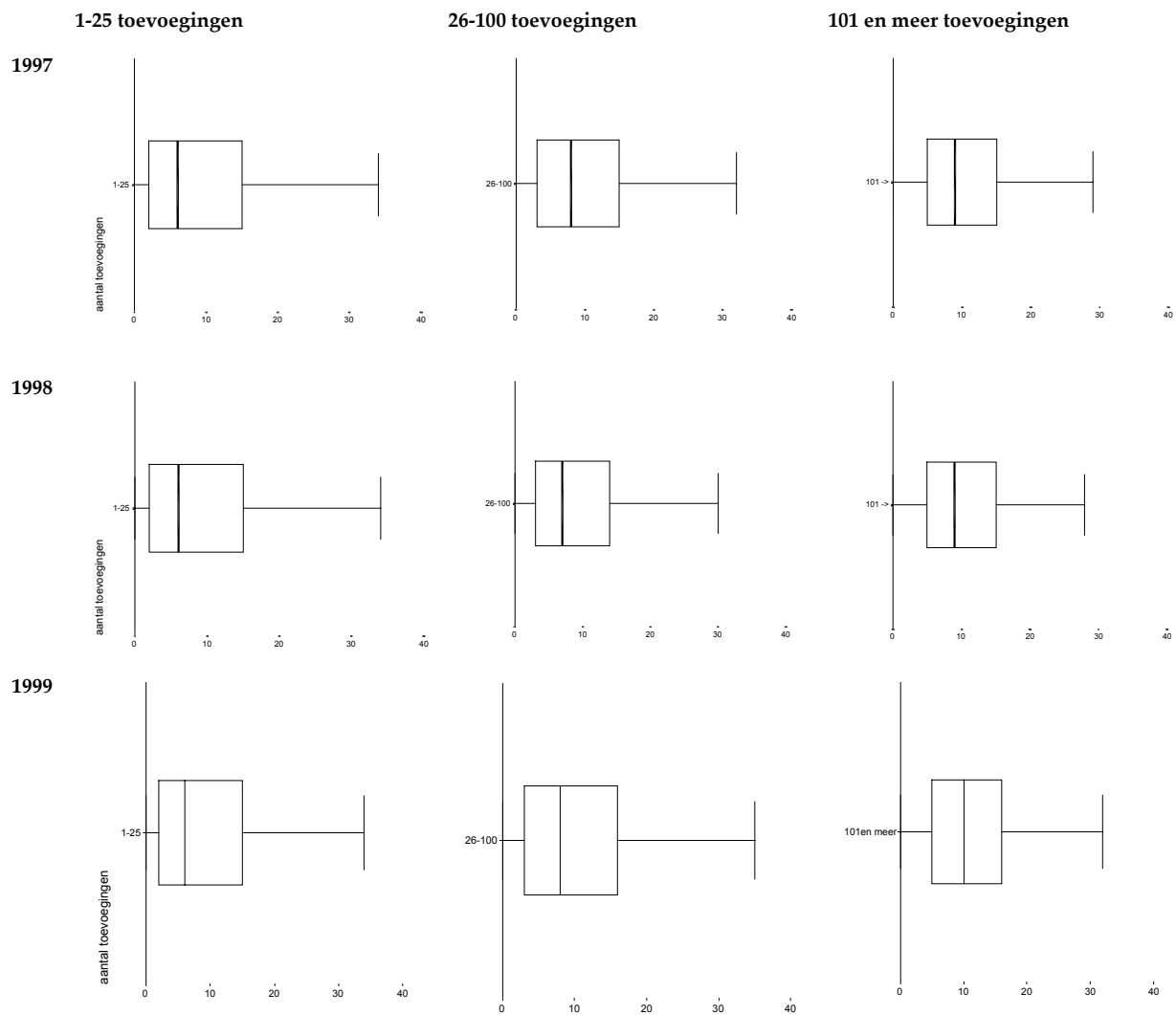
Tabel 13f Procentueel aantal rechtsbijstandverleners in categorieën van aantal toevoegingen naar aantal jaren beëdigd in 2002

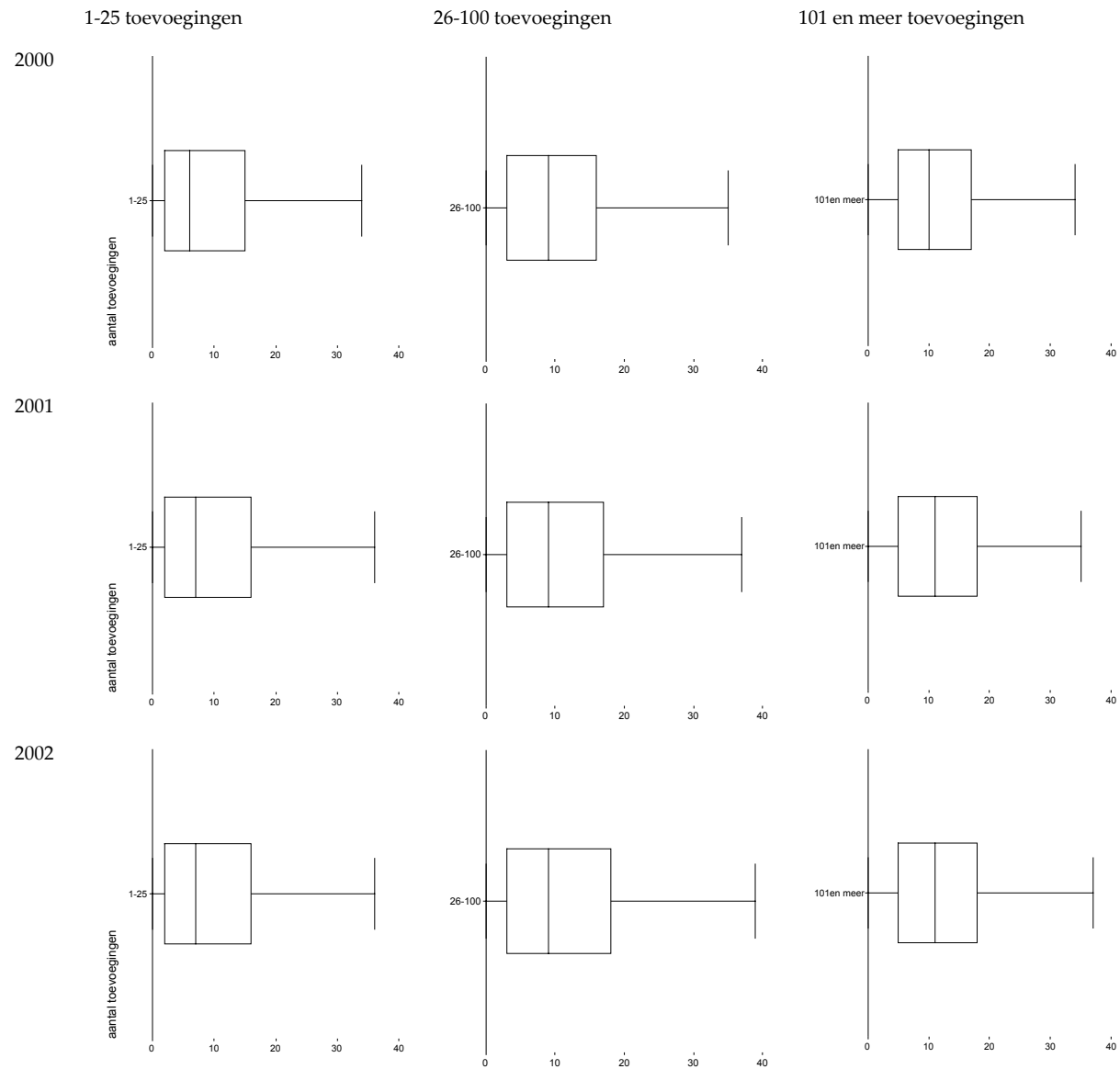
2002 (tot. 100%)				
Aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener	0 -1 jaar	2 - 6 jaar	7 en meer jaar	Totaal
1-10	18	31	51	100
11-25	19	30	51	100
26-50	14	32	54	100
51-100	7	29	63	100
101-150	5	25	70	100
151-200	4	23	74	100
201 - >	2	31	67	100

Aan de rechtsbijstandverleners met weinig ervaring (0-1 jaar) worden relatief weinig toevoegingen afgegeven. Toch zijn er ook enkele rechtsbijstandverleners met weinig ervaring aan wie veel toevoegingen worden afgegeven. De rechtsbijstandverleners aan wie veel toevoegingen aan worden afgegeven zijn vooral de rechtsbijstandverleners met veel ervaring (7 jaar en meer).

In de volgende figuren is de spreiding van de ervaring uitgezet. Genoteerd is het minimum en maximum (lengte lijn), de mediaan (verticale dikke lijn, geeft de grens aan waarvan 50% van de cases links ligt en 50% rechts) en de kwartelen (blok); het blok geeft 50% van de waardes aan, 25 links van de mediaan, 25% rechts. Het aantal toevoegingen is opgedeeld in drie groepen 1-25, 26-100 en 101 en meer toevoegingen.

Figuur 13 Ervaring rechtsbijstandverleners uitgesplitst naar aantal toevoegingen (drie categorieën).

Gemiddelde	1997: 8.98	1997: 9.32	1997: 10.20
	1998: 9.08	1998: 9.80	1998: 10.63
	1999: 9.17	1999: 10.25	1999: 10.99
	2000: 9.41	2000: 10.42	2000: 11.38
	2001: 9.83	2001: 10.77	2001: 11.76
	2002: 9.93	2002: 11.10	2002: 12.20
Mediaan	1997: 6	1997: 7	1997: 9
	1998: 6	1998: 8	1998: 9
	1999: 6	1999: 8	1999: 10
	2000: 6	2000: 9	2000: 10
	2001: 7	2001: 9	2001: 11
	2002: 7	2002: 9	2002: 11

Uit bovenstaande figuur blijkt dat de ervaring in de tijd voor alle rechtsbijstandverleners toeneemt en dat de rechtsbijstandverleners met de meeste toevoegingen ook meer ervaren zijn.

In tabel 14 staat uitgezet hoeveel toevoegingen een rechtsbijstandverlener heeft per jaar. De rechtsbijstandverleners met 1 tot 10 toevoegingen staan apart vermeld. Rechtsbijstandverleners met meer dan tien toevoegingen zijn steeds gecategoriseerd.

Tabel 14 Rechtsbijstandverleners naar categorieën van aantallen toevoegingen

Aantal toevoegingen per Rechtsbijstandverlener	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%	2001	%	2002	%
1	587	9,1	611	9,3	758	11,1	681	10,2	625	9,7	549	8,7
2	341	5,3	341	5,2	372	5,4	423	6,3	358	5,6	346	5,5
3	256	3,9	281	4,3	290	4,2	290	4,3	276	4,3	234	3,7
4	204	3,1	203	3,1	226	3,3	210	3,1	235	3,7	186	3,0
5	156	2,4	171	2,6	184	2,7	170	2,5	160	2,5	167	2,7
6	144	2,2	154	2,3	163	2,4	154	2,3	157	2,4	150	2,4
7	139	2,1	121	1,8	114	1,7	137	2,0	132	2,1	124	2,0
8	110	1,7	125	1,9	118	1,7	138	2,1	123	1,9	120	1,9
9	116	1,8	124	1,9	131	1,9	127	1,9	103	1,6	103	1,6
10	112	1,7	113	1,7	114	1,7	113	1,7	105	1,6	96	1,5
11-25	1181	18,2	1238	18,8	1229	18,0	1201	18,0	1162	18,1	1107	17,6
26-50	1188	18,3	1180	17,9	1165	17,0	1134	17,0	1028	16,0	1002	15,9
51-100	1173	18,1	1134	17,2	1087	15,9	1046	15,6	1063	16,5	1076	17,1
101-150	415	6,4	419	6,3	420	6,1	409	6,1	413	6,4	473	7,5
151-200	201	3,1	208	3,2	225	3,3	224	3,4	233	3,6	219	3,5
201 - >	168	2,6	179	2,7	238	3,5	227	3,4	255	4,0	343	5,4
Totaal	6491	100,0	6602	100,0	6834	100,0	6684	100,0	6428	100,0	6295	100,0

Gemiddeld aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener:

1997:	44,0	(min:1, max.:451)
1998:	43,0	(min:1, max.:389)
1999:	44,2	(min:1, max.:685)
2000:	43,9	(min:1, max.:659)
2001:	46,6	(min:1, max.:516)
2002:	52,2	(min:1, max.:613)

Uit het gemiddeld aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener blijkt een toename van het aantal toevoegingen per rechtsbijstandverlener, van 44,0 in 1997 naar 52,2 in 2002. In tabel 15 wordt zichtbaar dat deze toename vooral veroorzaakt wordt door de groep rechtsbijstandverleners met veel toevoegingen. De rechtsbijstandverleners met 101-150 toevoegingen stijgt van 6,4% in 1997 tot 7,5 in 2002. De rechtsbijstandverleners met 151-200 toevoegingen stijgt van 3,1% in 1997 naar 3,5 in 2002 en de rechtsbijstandverleners met 201 en meer toevoegingen stijgt van 2,6% in 1997 naar 5,4% in 2002. Het aandeel van de rechtsbijstandverleners met weinig toevoegingen daalt juist.

In tabel 15 staat de gemiddelde ervaring van de rechtsbijstandverleners uitgesplitst naar rechtsterrein.

Tabel 15 Gemiddelde ervaring in jaren van de rechtsbijstandverleners naar rechtsterrein

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Arbeidsrecht	8.95	9.16	9,49	9,63	9,97	10,39
Ambtenarenrecht	9.85	9.64	10,34	10,10	10,60	11,77
Sociale zekerheid	9.03	9.19	9,64	9,77	10,20	10,56
Bestuurs- en fiscaalrecht	8.73	9.09	9,19	9,69	10,42	10,69
Huur en wonen	8.93	9.22	9,45	9,70	10,13	10,23
Personen- en familierecht	9.43	9.64	9,95	10,14	10,56	10,86
Vreemdelingen (incl. vluchtelingen)	9.42	9.83	10,03	10,32	10,71	11,18
Strafrecht	9.58	9.97	10,36	10,69	11,19	11,54
Overig privaat	9.01	9.25	9,59	9,98	10,16	10,51
Onbekend	12.29	9.95	12,61	13,32	10,90	11,26

* Bij een aantal toevoegingen ontbreekt het rechtsterrein of is een oude codering ingevoerd, deze worden als onbekend bestempeld.

De gemiddelde ervaring van de rechtsbijstandverleners neemt in zijn totaliteit toe op alle terreinen. Wel is de toename op het ene terrein sterker dan op het andere.

De definitie van specialisatie in dit onderzoek is het aantal toevoegingen per rechtsterrein per rechtsbijstandverlener. De mate van specialisatie per rechtsterrein kan berekend worden door het aantal toevoegingen te delen door het aantal rechtsbijstandverleners per

rechtsterrein. Door dit voor elk analysejaar apart te doen kunnen de jaren onderling vergeleken worden. Hoe hoger het getal in tabel 16 hoe groter de specialisatie.

Tabel 16 Aantal toevoegingen gedeeld door aantal rechtsbijstandverleners, naar rechtsterrein

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Arbeidsrecht	4,9	4,6	4,6	4,6	5,1	5,5
Ambtenarenrecht	1,9	1,8	2,0	1,8	1,9	1,9
Sociale zekerheid	7,8	8,0	7,8	7,8	8,1	9,1
Bestuurs- en fiscaalrecht	2,3	2,5	2,6	2,5	2,7	2,7
Huur en Wonen	3,4	3,4	3,2	3,0	3,1	3,2
Personen- en familierecht	13,7	14,1	13,7	13,3	14,9	15,2
Vreemdelingen (incl. vluchtelingen)	42,7	46,8	55,5	60,7	60,7	71,2
Strafrecht	20,1	20,8	22,9	23,3	26,6	31,4
Overig privaat	5,4	5,2	5,0	4,6	4,6	4,7
Onbekend	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1

Bij een aantal toevoegingen ontbreekt het rechtsterrein of is een oude codering ingevoerd, deze worden als onbekend bestempeld.

De mate van specialisatie verschilt tussen de rechtsterreinen. Vooral op het terrein 'vreemdelingen' worden relatief veel toevoegingen afgegeven aan een selectieve groep van rechtsbijstandverleners. In mindere mate geldt dit ook voor strafrecht en personen- en familierecht (het aantal toevoegingen ten opzichte van het aantal actieve rechtsbijstandverleners is hoog). De specialisatie bij strafrecht en het rechtsterrein vreemdelingen kent een grote toename.

Ontwikkelingen

3.1 De stand van zaken in het jaar 2002

In het rapport ontwikkelingen in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand' is een eerste poging ondernomen om de ontwikkelingen te verkenen via cohorten 'afvallers', 'nieuwelingen' en 'blijvers' (paragraaf 8.2).

In dit onderhavige rapport beschikken we over de registratiegegevens van zes opeenvolgende jaren (1997 tot en met 2002). Als de analysejaren gecombineerd worden, kan gekeken worden welke rechtsbijstandverleners wanneer actief zijn geweest.

In eerste instantie nemen het huidige jaar, 2002 als referentiejaar. Verschillende categorieën kunnen onderscheiden worden. Rechtsbijstandverleners die voorgaande jaren nog actief waren en dit jaar niet meer (voor 2002 nog actief, maar niet meer in 2002), Rechtsbijstandverleners die dit jaar nieuw zijn en voorgaande jaren niet (nieuw in 2002) en rechtsbijstandverleners die in 2002 en in voorgaande jaren actief zijn.(in 2002 en voorgaande jaren actief).

In totaal zijn dus drie categorieën te onderscheiden:

- voor 2002 nog actief, maar niet meer in 2002;
- nieuw in 2002;
- in 2002 en voorgaande jaren actief.

Van elke categorie wordt gekeken wat het geslacht van de rechtsbijstandverlener is, wat zijn achtergrond is, hoeveel jaar ervaring de rechtsbijstandverlener heeft en het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen.

Tabel 17 Aantal rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	Aantal	%
voor 2002 nog actief, maar niet meer in 2002	3.907	38%
nieuw in 2002	535	5%
in 2002 en voorgaande jaren actief	5.760	56%
Totaal	10.202	100%

Tabel 18 Geslacht van de rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Geslacht	Man	Vrouw	Totaal
voor 2001 nog actief, maar niet meer in 2002	56%	44%	100%
nieuw in 2002	44%	56%	100%
in 2002 en voorgaande jaren actief	62%	38%	100%
Totaal	59%	41%	100%

Tabel 19 Achtergrond van de rechtsbijstandverlener naar status in 2002

Achtergrond	Advocaat	Deurwaarder	Zelfstandige	Totaal
in 2001 nog actief, maar niet meer in 2002	98%	1%	1%	100%
nieuw in 2002	99%	0%	0%	100%
in 2002 en voorgaande jaren actief	98%	0%	2%	100%
Totaal	98%	1%	1%	100%

Tabel 20 Gemiddeld aantal jaar ervaring van de rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Aantal jaar ervaring	Gemiddelde
voor 2002 nog actief, maar niet meer in 2002	8,28
nieuw in 2002	1,73
in 2002 en voorgaande jaren actief	11,47
Totaal	9,77

Tabel 21 Gemiddeld aantal toevoegingen van de rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	1997	1998	1999	2000	2001	2002
voor 2002 nog actief, maar niet meer in 2002	22	21	19	14	7	.
nieuw in 2002	.	.	.	.	.	15
in 2002 en voorgaande jaren actief	58	57	55	53	53	56

Opvallend is dat de nieuwe rechtsbijstandverleners in 2002 in meerderheid vrouwen zijn, terwijl de rechtsbijstandverleners die al langer actief zijn in meerderheid mannen zijn.

3.2 De actieve rechtsbijstandverleners in 2002

Uit tabel 17 blijkt dat de grootste categorie rechtsbijstandverleners in 2002 ook al in de voorgaande jaren actief was. Deze groep kan in tweeën gesplitst worden. De rechtsbijstandverleners die elk jaar actief zijn en de rechtsbijstandverleners die wel een aantal jaren actief zijn, maar ook wel een jaar niet. De actieve rechtsbijstandverleners in 2002 bestaat uit twee categorieën:

- in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief;
- van 1997-2002 elk jaar actief.

Van elke categorie wordt gekeken wat het geslacht van de rechtsbijstandverlener is, wat zijn achtergrond is, hoeveel jaar ervaring de rechtsbijstandverlener heeft en het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen.

Tabel 22 Aantal actieve rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	Aantal	%
in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief	2.739	44
van 1997-2002 elk jaar actief	3.556	57
Totaal	6.295	100

Tabel 23 Geslacht van de actieve rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Geslacht	Man	Vrouw	Totaal
in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief	51%	49%	100%
van 1997-2002 elk jaar actief	68%	32%	100%
Totaal	61%	39%	100%

Tabel 24 Achtergrond van de actieve rechtsbijstandverlener naar status in 2002

Achtergrond	Advocaat	Deurwaarder	Zelfstandige	Totaal
in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief	99%	1%	1%	100%
van 1997-2002 elk jaar actief	97%	0%	3%	100%
Totaal	98%	0%	2%	100%

Tabel 25 Gemiddeld aantal jaar ervaring van de actieve rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Aantal jaar ervaring	Gemiddelde
in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief	4,34
van 1997-2002 elk jaar actief	15,30
Totaal	10,69

Tabel 26 Gemiddeld aantal toevoegingen van de actieve rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	1997	1998	1999	2000	2001	2002
in 2002 en in sommige voorgaande jaren actief	14	13	20	28	34	35
van 1997-2002 elk jaar actief	62	64	67	64	63	65

Opvallend is dat aan de rechtsbijstandverleners die elk jaar actief zijn gemiddeld meer toevoegingen worden afgegeven dan aan de rechtsbijstandverleners die in sommige jaren actief zijn.

3.3 De rechtsbijstandverleners die niet meer actief zijn.

In tabel 17 staan de rechtsbijstandverleners opgenomen die niet meer in 2002 actief zijn, maar wel in voorgaande jaren actief waren. Elk jaar stoppen een aantal rechtsbijstandverleners. In tabel 28 staan de verschillende categorie opgenomen. Opgemerkt wordt dat de eerste categorie 'als laatste in 97 actief' niet helemaal zuiver is omdat gegevens over voorgaande jaren ontbreken. Verder zijn de rechtsbijstandverleners die in 2002 en eerder wel actief zijn ter vergelijking ook opgenomen. Dit resulteert in de volgende categorieën:

- Als laatste in 97 actief.
- Als laatste in 98 actief.
- Als laatste in 99 actief.
- Als laatste in 2000 actief.
- Als laatste in 2001 actief.

Van elke categorie wordt gekeken wat het geslacht van de rechtsbijstandverlener is, wat zijn achtergrond is, hoeveel jaar ervaring de rechtsbijstandverlener heeft en het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen.

Tabel 27 Aantal gestopte rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	Aantal	%
Als laatste in 97 actief	618	16
Als laatste in 98 actief	716	18
Als laatste in 99 actief	802	20
Als laatste in 2000 actief	879	23
Als laatste in 2001 actief	892	23
Totaal	3.907	100

Tabel 28 Geslacht van de gestopte rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Geslacht	Man	Vrouw	
Als laatste in 97 actief	58%	42%	100%
Als laatste in 98 actief	58%	42%	100%
Als laatste in 99 actief	56%	44%	100%
Als laatste in 2000 actief	55%	45%	100%
Als laatste in 2001 actief	56%	44%	100%
Totaal	56%	44%	100%

Tabel 29 Achtergrond van de gestopte rechtsbijstandverlener naar status in 2002

Achtergrond	Advocaat	Deurwaarder	Zelfstandige	Totaal
Als laatste in 97 actief	98%	1%	1%	100%
Als laatste in 98 actief	98%	2%	0%	100%
Als laatste in 99 actief	98%	1%	1%	100%
Als laatste in 2000 actief	98%	1%	1%	100%
Als laatste in 2001 actief	98%	1%	1%	100%
Totaal	98%	1%	1%	100%

Tabel 30 Gemiddeld aantal jaar ervaring van de gestopte rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Aantal jaar ervaring	Gemiddelde
Als laatste in 97 actief	7,16
Als laatste in 98 actief	7,39
Als laatste in 99 actief	8,13
Als laatste in 2000 actief	8,60
Als laatste in 2001 actief	9,60
Totaal	8,28

Tabel 31 Gemiddeld aantal toevoegingen van de gestopte rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Als laatste in 97 actief	7	.	.	.	.	.
Als laatste in 98 actief	23	8	.	.	.	.
Als laatste in 99 actief	27	24	8	.	.	.
Als laatste in 2000 actief	29	28	25	9	.	.
Als laatste in 2001 actief	28	28	26	21	7	.

De gemiddelde ervaring van de rechtsbijstandverleners die stoppen groeit van 7,16 in 1997 naar 9,60 in 2001.

3.3 De rechtsbijstandverleners die nieuw zijn

In tabel 17 staan de rechtsbijstandverleners opgenomen die nieuw in 2002 zijn. Ze waren in 2001 of voorgaande jaren nog niet actief. Terugkijkend kan dat van de voorgaande analysejaren ook gezegd worden. In tabel 32 staan de verschillende categorieën opgenomen. Verder zijn de rechtsbijstandverleners die in 2002 nieuw zijn ter vergelijking ook opgenomen. Dit resulteert in de volgende categorieën:

- Nieuw in 2002.
- Nieuw in 2001.
- Nieuw in 2000.
- Nieuw in 1999.
- Nieuw in 1998.
- Niet nieuw.

De categorie 'nieuw in 1997' ontbreekt omdat gegevens over voorgaande jaren niet bekend zijn.

Van elke categorie wordt gekeken wat het geslacht van de rechtsbijstandverlener is, wat zijn achtergrond is, hoeveel jaar ervaring de rechtsbijstandverlener heeft en het gemiddeld aantal afgegeven toevoegingen.

Tabel 32 Aantal nieuwe rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	Aantal	%
Nieuw in 2002	535	6
Nieuw in 2001	553	6
Nieuw in 2000	694	7
Nieuw in 1999	994	10
Nieuw in 1998	937	10
Niet nieuw	5.871	61
Totaal	9.584	100

Tabel 33 Geslacht van de nieuwe rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Geslacht	Man	Vrouw	Totaal
Nieuw in 2002	44%	56%	100%
Nieuw in 2001	47%	53%	100%
Nieuw in 2000	50%	50%	100%
Nieuw in 1999	48%	52%	100%
Nieuw in 1998	56%	44%	100%
Niet nieuw	65%	35%	100%
Totaal	59%	41%	100%

Tabel 34 Achtergrond van de nieuwe rechtsbijstandverlener naar status in 2002

Achtergrond	Advocaat	Deurwaarder	Zelfstandige	Totaal
Nieuw in 2002	99%	0%	0%	100%
Nieuw in 2001	99%	1%	0%	100%
Nieuw in 2000	99%	0%	1%	100%
Nieuw in 1999	99%	1%	0%	100%
Nieuw in 1998	98%	1%	1%	100%
Niet nieuw	97%	1%	2%	100%
Totaal	98%	1%	1%	100%

Tabel 35 Gemiddeld aantal jaar ervaring van de nieuwe rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Aantal jaar ervaring	Gemiddelde
Nieuw in 2002	1,73
Nieuw in 2001	2,31
Nieuw in 2000	3,21
Nieuw in 1999	3,76
Nieuw in 1998	6,80
Niet nieuw	13,49
Totaal	9,94

De ervaring van nieuwe rechtsbijstandverleners neemt toe, elk jaar dat ze actief blijven. Een rechtsbijstandverlener die in 1999 is begonnen heeft in 2002 inmiddels minimaal 3 jaar ervaring. Omdat de ervaring berekend is op basis van het meest recente jaar dat een rechtsbijstandverlener actief is zullen de nieuwe rechtsbijstandverleners van 1999 zo'n drie jaar meer ervaring hebben in 2002 dan de rechtsbijstandverleners die nieuw zijn in 2002. Dit blijkt ook in tabel 35. het aantal jaar ervaring voor de nieuwelingen in 1998 vertoont een vertekening omdat de analyse pas begonnen is in 1997. In de categorie 'nieuw in 1998' zitten blijkbaar ook rechtsbijstandverleners die niet in 1997 actief waren, maar wel de jaren daarvoor. Dit blijkt uit het relatieve hoge aantal jaar ervaring van deze categorie.

Tabel 36 Gemiddeld aantal toevoegingen van de nieuwe rechtsbijstandverleners naar status in 2002

Status in 2002	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Nieuw in 2002	.	.	.	.	.	15
Nieuw in 2001	.	.	.	.	10	32
Nieuw in 2000	.	.	.	9	28	41
Nieuw in 1999	.	.	10	32	45	57
Nieuw in 1998	.	9	27	32	37	44
Niet nieuw	47	49	53	53	55	61

Opvallend is dat de nieuwe rechtsbijstandverleners in de meest recente jaren in meerderheid vrouwen zijn. De rechtsbijstandverleners die al langer actief zijn, zijn in meerderheid mannen. Verder blijkt uit de achtergrond van de nieuwe rechtsbijstandverleners dat het geringe percentage van deurwaarders en zelfstandigen verder daalt.

In het eerste jaar dat een rechtsbijstandverlener begint, is het aantal toevoegingen nog gering (gemiddeld 9-15 per jaar). Dit aantal neemt toe als de rechtsbijstandverlener langer actief is.

Er lijkt zich een kleine stijging van het aantal afgegeven toevoegingen in het eerste jaar af te tekenen. In 1998 bedroeg dit aantal 9 toevoegingen; in 2002 gaat het om 15 toevoegingen.

Slotbeschouwing

In de voorgaande hoofdstukken zijn de cijfers gepresenteerd waaruit de ontwikkeling in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand blijkt. De cijfers staan gepresenteerd in tabellen en grafieken, voorzien van een korte beschrijving van de meest opvallende bevindingen. Aan het slot van dit rapport worden de meest opvallende bevindingen weergegeven:

- ◆ Het aantal afgegeven toevoegingen stijgt tussen 1997 en 2002. Er is een kleine daling in 2000, maar in 2001 en 2002 stijgt het aantal wederom.
- ◆ Het aantal ingeschreven rechtsbijstandverleners neemt elk jaar toe.
- ◆ Het aantal actieve rechtsbijstandverleners neemt elk jaar af.
- ◆ Het aantal cliënten waarop de toevoegingen betrekking hebben stijgt tussen 1997 en 2002. De ontwikkeling kent een gelijk verloop met het aantal afgegeven toevoegingen.
- ◆ De rechtsbijstandverleners aan wie veel toevoegingen zijn afgegeven (100 en meer) hebben gemiddeld veel ervaring. De nieuwe rechtsbijstandverleners beginnen meestal met een klein aantal toevoegingen.
- ◆ Er lijkt een spanning te bestaan tussen het stijgend aantal toevoegingen en het dalend aantal actieve rechtsbijstandverleners. Steeds minder actieve rechtsbijstandverleners krijgen steeds meer toevoegingen. Ook stijgt het gemiddeld aantal jaren ervaring van de actieve rechtsbijstandverleners. Of dit voor de toekomst problemen oplevert kan op basis van deze cijfers niet bewezen worden. Maar er zijn wel aanwijzingen dat het een potentieel probleem kan zijn als deze groep met veel ervaring en veel toevoegingen de komende jaren gaat 'uitstromen'.